

## Referat fra rådsmøte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL)

**Tid:** Mandag 19. september 2022, kl. 16.00-19.45, middag fra kl. 15.30

**Sted:** Humanismens Hus, Human Etisk forbund Vestfold fylkeslag, Møllegaten 12, 3111 Tønsberg

PROGRAM	Hensikt & bakgrunn
<p><b>Sak 1: Godkjenning av innkalling, godkjenning av referat, saker til eventuelt</b></p>	<p>Rådsmøtet ble åpnet med informasjon om Humanismens Hus Vestfold og byggets rolle under tros- og livssynsukene, som STLs nettopp hadde gjennomført i Tønsberg 15.-19. september.</p> <p>Referatet fra rådsmøte 16.06.2022 var vedlagt. Referat fra styremøtet 01.09.2022 var vedlagt til informasjon.</p> <p>Det ble stilt spørsmål til aktivitetslisten som var vedlagt innkallingen.</p> <p>En eventuelt-sak fra forrige rådsmøte ble tatt opp igjen: PRIDE i skolen (MDN) og formidling om religion i skolen (Buddhistforbundet). PRIDE står på saklisten for dette rådsmøtet. Styret skal behandle saken fra Buddhistforbundet videre og sette den på agendaen igjen til neste rådsmøte.</p> <p>Det var ønske om å snakke om Mangfoldsfestivalen som hadde funnet sted lørdag 17. september i Tønsberg. Det var stemning blant flere for at STL burde arrangere en lignende festival igjen. Det ble ikke tid til å ta opp saken på rådsmøtet.</p> <p><b>Vedtak:</b> Innkallingen ble godkjent. Rådet godkjente rådsmøtereferatet og tok styremøtereferatet til orientering.</p>
<p><b>Sak 2: #Tryggitale</b></p>	<p>Forfatteren Saman Rushdie ble angrepet på scenen i New York 12. august 2022. Det var også et alvorlig angrep på ytringsfriheten. Styret har laget</p>

	<p>et utkast til uttalelsene, som de ønsker at rådet behandler. Utkastet var lagt til innkallingen.</p> <p>Flere medlemmer ga uttrykk for at det var viktig at STL uttalte seg om saken. At det er en støtte til STLs medlemsorganisasjon Human-Etisk Forbund (HEF), som er berørt i saken, og en støtte til ytrings- og religionsfrihet.</p> <p>Bahai-samfunnet tok opp saken med overgrep i Iran og hvordan STL forholder seg til den. Flere rådsrepresentanter ønsket at STL kommer med en prinsipiell avklaring på hva STL skal stå for og når STL skal uttale seg.</p> <p>Forslag til endring: «Angrepet på Salman Rushdie har vist oss...» Nytt forslag: «Vi fordømmer angrepet mot Salman Rushdie».</p> <p><b>Vedtak:</b> Uttalelsen ble vedtatt med endringene som ble diskutert av rådet.</p>
<p><b>Sak 3: PRIDE/ LHBTQI+</b></p>	<p>På rådsmøtet i juni ble tema knyttet til PRIDE tatt opp som eventuellsak, og overført til dette møtet. Etter rådsmøtet i juni kom skytingene/drapene i Oslo og tema har dermed fått et dystert bakteppe.</p> <p>Rådet ble delt opp i smågrupper for å samtale om PRIDE og LHBTQI+tema. Hver gruppe meldte tilbake og det ble oppsummert i plenum.</p> <p>Spørsmål til gruppearbeidet:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Hvordan snakker dere om LHBTQI+tema i deres tros- eller livssynssamfunn?</li> <li>• Hvordan snakker dere om Pride i deres tros- eller livssynssamfunn?</li> <li>• Hvordan har samtalen endret seg etter skytingen og drapene i Oslo i juni?</li> <li>• Er det særlige tema knyttet til LHBTQI+ dere er spesielt opptatt av? I tilfelle hvilke?</li> <li>• Er det særlige elementer i Pride dere er opptatt av?</li> <li>• Hvilken rolle kan STL spille i samtalen om slike tema?</li> </ul> <p><b>Gruppe 1:</b> Frustrasjon over å bli avkrevd et svar – og at det er tydelig at man er ment å gi det svaret folk vil høre – ikke det svaret man har. Det er varierende hvor ofte temaet dukker opp i de ulike samfunnene – noen har gode strukturer for å ta</p>

opp disse spørsmålene (svar på nettsider o.l.), andre har ikke det. Det er naturlig å kunne snakke om det, ettersom barna ser at enkelt andre barn har foreldre av samme kjønn. En bekymring ved PRIDE er at deler av paraden er så seksualisert at man ikke føler at man kan ta med barn til byen. Spørsmål fra unge: Er det greit å være venn med en homofil? Det er varierende hvor mye som har endret seg etter terrorangrepet. STLs rolle: STL kan være tydelig på at man ikke skal avkreves en støtte man ikke kan gi.

**Gruppe 2:** Enighet om at ingen skal trakasseres for sin legning. Skepsisen blant enkelte har mer med kultur enn religion å gjøre. Alder: Yngre mer aksepterende enn eldre. Forvirring rundt hva PRIDE står for og hva FRI står for etc. Noen ønsker at STL kan møte FRI og etablere en dialog som baserer seg på fakta, og ikke på hva man tror foregår. Det er viktig at dialogen kommer i gang snart. Selv om man har teologiske reserver, kan man spille en viktig rolle i å motvirke hat.

**Gruppe 3:** Noen snakker mye om disse temaene, andre lite eller nesten ingenting. Mer interesse blant de unge. Alle er enig om at menneskeverd er viktig, og at diskriminering og drap ikke hører noe steds hjemme. Bekymring fra foreldre om FRI-pakken blant skole- og barnehagebarn – at man skal få barna til å tenke på kjønn og legning i en veldig tidlig alder. Noen skulle gjerne ønske at de kunne gå i tog, men deler av FRI-ideologien gjør det vanskelig. Samtalen har endret seg etter skytingen i juni. STLs rolle: Noen ønsker at man fasiliteterer en samtale. Andre kjenner på presset om at man blir avkrevd svar man ikke kan stå for.

**Gruppe 4:** Vanskelig tema. Synes at diskusjonen rundt alle disse bokstavene er komplisert. Fint om STL kan være en arena hvor man kan få råd om ting. Foreningen FRI og dens rolle ble problematisert.

**Gruppe 5:** Den lange bokstavrekken kan virke manipulerende. Man bør være varsomme med å seksualisere barn. Opplever at de som har et mer restriktivt syn på sex mellom personer av samme kjønn blir stigmatisert, at det er ikke et legitimt syn. Ytringsfriheten må gå begge veier. En må kunne ytre ting som andre er uenig i. Blir du oppfattet som en mørkemann av andre er det noe

	<p>man må leve med. Vi må passe oss fra å få et enighetsfellesskap fremfor et uenighetsfellesskap.</p> <p><b>Vedtak:</b> Sekretariatet skriver et oppsummerende notat som legges ved referatet, og som kan brukes i videre oppfølging</p>
<p><b>Sak 4: NRK og gudstjenester</b></p>	<p>NRK har besluttet å sende gudstjenester på TV fra om med i høst. Dette har medført reaksjoner fra bl.a Human-Etisk Forbund.</p> <p>Berit Hagen Agøy fra Den norske kirke, Christian Lomsdalen fra Human-Etisk Forbund og Britt Strandlie Thoresen fra Bahá'í-samfunnet innleder til samtale.</p> <p>Rådet diskuterte synlig religionsutøvelse i samfunnet, NRKs samfunnsoppdrag og visjon. Flere rådsrepresentanter mente at NRK bør vise mer mangfold, mer religion og livssyn, at det bør komme mer til syne. Det ble diskutert forventning om likebehandling av tros- og livssynsamfunn og hvorvidt NRK vil kunne inkludere alle og en evt. cut-off hvor små samfunn ikke kommer med. Andre rådsrepresentanter mente at NRKs oppgave er å speile det norske samfunnet, inkl. religion og livssyn, men at det kan gjøres på andre måter enn å sende gudstjenester. Det var forskjellige syn på hva som er dokumentasjon av religion vs. religiøst innhold, samt forskjell på offentlig rom og det offentlige.</p> <p><b>Vedtak:</b> Rådet drøftet saken.</p>
<p><b>Sak 5: Runde rundt bordet</b></p>	<p>Rådsmedlemmene delte saker de er opptatt av.</p> <p><b>Norges Hindu Kultur Senter</b> har bla. hatt Birgit van der Lans fra STL Oslo på besøk under tempelfestivalen.</p> <p><b>Buddhistforbundet</b> har hatt konfirmasjonsopplegg. Det var også mange ungdommer med på Mangfoldsfesten i Tønsberg.</p> <p><b>Det Mosaiske Trossamfund</b> markerer 80år siden deportasjonen av jødene. Ønsker at Mangfoldsfest arrangeres på søndag.</p>

**Bahai-samfunnet** refererte til den alvorlige situasjonen for bahaier i Iran med forfølgelse og fengslinger. Takker representantene fra Den norske kirke for å ha tatt opp disse bekymringene.

**Oslo katolske bispedømme** snakket om et initiativ fra pave Frans om den synodale veien. I Tyskland er det store diskusjoner om kvinnelige prester, likekjønnet vigsel, etc.

**Den norske kirke** starter Kirkemøtet på onsdag som preges av at de jobber med ny kirkeordning. Fra generalforsamling i Kirkenes verdensråd sitter de igjen med en sterk opplevelse av at det nå er krise i verden: klima-, mat-, pris-, rasisme- polarisering-, krig.

**Norges Kristne Råd (NKR)** har hatt en intens høst med 7 arrangementer på Arendalsuka og deltagelse på Kirkenes verdensråd, med en ungdomsdelegasjon. Global uke mot moderne slaveri blir i november. NKR er 30 år i år. Erhard Hermansen reiste i sommer til Ukraina.

**Holistisk Forbund** blir 20 år i år, 16. november. Skal ha et jubileumstreff. De vil etablere dagen som Holismens dag.

**Gurduara Sri Nanak Dev Ji** har hatt nyansettelser og jobber med å kjøpe tomt.

**Sanatan Mandir Sabha** har hatt stor aktivitet etter pandemien. Presten har vært opptatt av seremonier til folk som ikke har fått giftet seg, etc. De skal ha yogaaktivitet i tempelet med ordføreren i Asker på besøk.

**Human Etisk-Forbund** takket for en flott uttalelse. Høsten var preget av arbeid med mange store strategier og landskonferanse. De møter nye volum med stor medlemsvekst på 20%. Konfirmasjonsarbeidet har passert fjoråret i antall påmeldinger. Verdenskongress i København for humanister arrangeres for første gang på 9 år.

**Muslimsk Dialognettverk** har hatt en vellykket id-feiring i sommer. Etter skytingen i juni hadde de godt samarbeid med politiet. De planlegger en reise med 11 imamer fra ulike moskeer – først til Auschwitz så til Srebrenica.

	<p><b>Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige</b> har opplevd at ungdommen har kommet tilbake. Bekymret for energipriser mht. oppvarming av guds- og forsamlingshus – bør det komme en forespørsel til myndighetene? Refererte til det nye søknadsskjemaet fra fylkesmannen som en tydelig STL-sak, ref. spørsmål om likestilling. Tros- og livssynsuken ga mersmak, men kunne vært mer kompakt. Bør se på muligheten til å ha lignende arrangementer rundt omkring.</p>
<p><b>Sak 6: Saker til informasjon</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• STLs respons på skytingen i Oslo i juni       <ul style="list-style-type: none"> <li>○ STL samlet seg og la ned blomster. Flere representanter fra medlemssamfunn og rådet deltok.</li> <li>○ STL, Muslimsk Dialognettverk og Islamsk Råd Norge stilte på møte med politidirektoratet etter hendelen 25. juni.</li> </ul> </li> <li>• Diverse oppfølgingsmøter med departement og minister       <ul style="list-style-type: none"> <li>○ STL har hatt møte med BFD og Toppe i slutten av juni som følger av skytingen 25. juni.</li> </ul> </li> <li>• Arendalsuken 2022       <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Tema for STL-arrangement: Religions- og livssynsfriheten - for de vi liker?</li> <li>○ Tema for STLs langsomsamtalen: Skyld og uskyld – individets handlinger, kollektivets ansvar?</li> <li>○ Middag for STLere</li> <li>○ STL samarbeidet også med Norges Kristne Råd og Den norske kirke om felles arrangementer</li> </ul> </li> <li>• Koronakommisjonsrapport 2       <ul style="list-style-type: none"> <li>○ STL sendte inn høringssvar 23. august 2022.</li> </ul> </li> <li>• Styretur       <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Vellykket tur til Toronto 5.-11. september.</li> <li>○ Styret fikk møtt mange aktører på tros- og livssynsfeltet i Canada og hadde verdifulle utvekslinger. STL er et mulig eksport-produkt.</li> </ul> </li> <li>• STLs tros- og livssynsuke 2022       <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Vel blåst uke og Mangfoldsfest i Tønsberg. Flere ønsker at STL arrangerer Mangfoldsfest på nytt.</li> </ul> </li> </ul>

- STLs årskonferanse 2022
  - Tema: Er det en myte at religioner skaper krig?
  - Hovedforeleser er den amerikanske teologen William Cavanaugh, forfatter av boken «The Myth of Religious Violence».
  - Fjorårets gjesteforeleser, Iselin Frydenlund, vender tilbake for å reflektere over utviklingen siden den gang.
- Kurs om antisemittisme for tros- og livssynsopplærere
  - Arrangeres 1. desember 2022 på ettermiddag/kveld på HL-senteret.
- LHBTQI+prosjekt
  - STL har fått tildelt kr. 490 000,- fra Barne- og familiedepartementet (BFD) for å jobbe med tematikken.
  - Staben har startet forarbeid og hatt samtaler med Jan Bjarne Sødal.
  - STL arrangerer møter med FRI, Skeiv Verden, Slam og Skeivt Kristent Nettverk.
- STL skal lage TV-program
  - STL har fått tilskudd på kr. 200 000,- fra Fritt Ord til «Sofasamtale med Ingrid og Anne». Talkshowet blir spilt inn i høst og sendt på det nye Vårt Land TV våren 2023.
- Nytt fra HL-styret
  - Intet nytt

#### **Løpende prosjekter:**

- Prosjektet TID
  - Blir nedskalert og STL skal bruke tid på et nytt dialogprosjekt med BFD om homofili, lhtb+ og religion
- Prosjektet BRO
  - Det er høyere aktivitet i høst med flere møter og kurs på agendaen. Det er et treårig prosjekt og avsluttes i 2023.
- Rekruttering ungdom
  - Ett seminar for unge voksne ble arrangert under tros- og livssynsuken. Det blir avholdt et til seminar i november i/rundt Oslo.

	<p>De samfunnene som ikke sendte en representant til seminaret i Tønsberg bes finne en representant til å delta på seminaret i november.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Sårbare grupper-bevilgning <ul style="list-style-type: none"> <li>○ STL har tildelt midler til våre medlemssamfunn og lokale dialoggrupper.</li> <li>○ Mye midler har gått til tros- og livssynsuker i Tønsberg.</li> <li>○ Styret tar en evaluering av hvor mye midler som er igjen etter gjennomført tros- og livssynsuke i Tønsberg, og hvordan vi disponerer dem.</li> </ul> </li> <li>• Lokale dialoggrupper <ul style="list-style-type: none"> <li>○ STL Vestfold ble stiftet 15. september som nyeste lokale dialoggruppe. Flere grupper er på trappene.</li> </ul> </li> </ul> <p>Liste over gjennomførte møter og aktiviteter var vedlagt innkallingen.</p>
<p><b>Sak 7: Eventuelt</b></p>	<p>Det ble ikke tid til å ta opp eventuetsaker.</p>

Oslo, 30. september 2022, Ingrid Rosendorf Joys

## Tilstede

### Rådet

Ahmadiyya Muslim Jamaat Norge:

Bahá'í-samfunnet:

Buddhistforbundet:

Den katolske kirke:

Den norske kirke:

Det Mosaiske Trossamfund:

Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji:

Holistisk Forbund:

Human-Etisk Forbund:

Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige:

Muslimsk Dialognettverk:

Norges Hindu Kultur Senter:

Norges Kristne Råd:

Sanatan Mandir Sabha:

Faisal Suhel

Britt Strandlie Thoresen

Egil Lothe, Nirmala Eidsgård, Wut Hmon Win

Hans Rossiné

Berit Hagen Agøy

Zhira Beck

Gurmail Singh Bains

Patrik Swanström

Trond Enger (dro under møtet), Didrik Søderlind

Pauline T. Isaksen, Øystein Amundsen

Senaïd Kobilica, Faruk Tercic, Imen Hasnaoui

Kuddhithamby Vamatevan (kom senere)

Erhard Hermansen, Ingunn Grefslie

Vijay Kalsi, Mohini Kaushik,

### Ikke tilstede:

Kristensamfunnet



**Sekretariatet**

Ingrid Rosendorf Joys (dro tidligere)

Hans Olav Arnesen

Niels Fredrik Skarre

Alasdair McLellan

Djamel Selhi

Kai Erik Westergaard

Oliver Juul Sandvik – praksisstudent UiO

Laiba Khan – praksisstudent UiO

**Gjester**

Christian Lomsdalen, Human Etisk-Forbund